

QON VA QON AYLANISH TIZIMINING XUSUSIYATLARI*Andijon davlat chet tillari instituti**Abdullayeva Saida Abubakir qizi**Ilmiy maslahatchi: Xomidova Malohat*

Annotatsiya :Ushbu maqolada inson organizmidagi qon va qon aylanish tizimining tuzilishi hamda asosiy xususiyatlari haqida ma'lumot beriladi. Qonning tarkibi, uning organizm uchun ahamiyati, yurak va qon tomirlarining vazifalari yoritib beriladi. Shuningdek, qon aylanish tizimining organizm faoliyatini ta'minlashdagi muhim roli ilmiy jihatdan tushuntiriladi.

Kalit so'zlar: Qon, qon aylanish tizimi, yurak, qon tomirlari, eritrotsitlar, leykotsitlar, trombositlar, kislorod tashish, organizm .

Annotation:This article provides information about the structure and main characteristics of blood and the circulatory system in the human body. The composition of blood, its importance for the organism, and the functions of the heart and blood vessels are explained. In addition, the important role of the circulatory system in ensuring the functioning of the body is scientifically described.

Keywords:Blood, circulatory system, heart, blood vessels, erythrocytes, leukocytes, platelets, oxygen transport, organism.

Аннотация: В данной статье представлена информация о строении и основных особенностях крови и системы кровообращения в организме человека. Рассматриваются состав крови, её значение для организма, а также функции сердца и кровеносных сосудов. Кроме того, научно объясняется важная роль системы кровообращения в обеспечении жизнедеятельности организма.

Ключевые слова:Кровь, система кровообращения, сердце, кровеносные сосуды, эритроциты, лейкоциты, тромбоциты, перенос кислорода, организм.

Inson organizmida qon va qon aylanish tizimi hayot faoliyatini ta'minlovchi eng muhim tizimlardan biri hisoblanadi. Qon organizm bo'ylab kislorod, oziq moddalar va gormonlarni tashiydi hamda moddalar almashinuvi jarayonida hosil bo'lgan zararli mahsulotlarni chiqarib tashlashga yordam beradi. Qon aylanish tizimi yurak, qon tomirlari va qondan iborat bo'lib, ular birgalikda organizmning normal ishlashini ta'minlaydi. Qonning tarkibi va vazifalari quyidagilar:

Qon suyuq to'qima bo'lib, u plazma va qon hujayralaridan tashkil topgan. Qonning taxminan 55 foizi plazma, qolgan qismi esa shaklli elementlardan iborat.

Qon tarkibidagi asosiy hujayralar quyidagilardir:

Eritrotsitlar – kislorod va karbonat angidrid gazini tashish vazifasini bajaradi.

Leykotsitlar – organizmni turli kasalliklardan himoya qiladi va immun tizimining muhim qismi hisoblanadi.

Trombotsitlar – qon ivish jarayonida ishtirok etadi va qon ketishini to'xtatishga yordam beradi.

Qonning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

Transport vazifasi – kislorod va oziq moddalarni hujayralarga yetkazish.

Himoya vazifasi – mikroorganizmlar va zararli moddalarga qarshi kurashish.

Termoregulyatsiya – tana haroratini me'yorida saqlash.

Moddalar almashinuvini ta'minlash.

Qon aylanish tizimi inson organizmida juda muhim ro'l o'ynaydi.

Qon aylanish tizimi yurak va qon tomirlaridan iborat. Yurak mushakli organ bo'lib, u qonning butun organizm bo'ylab harakatlanishini ta'minlaydi. Yurak doimiy ravishda qisqarib va bo'shashib turadi, natijada qon tomirlar orqali harakatlanadi.

Qon tomirlari uch turga bo'linadi:

Arteriyalar – qonni yurakdan organlarga olib boradi.

Venalar – qonni organlardan yurakka qaytaradi.

Kapillyarlar – eng mayda tomirlar bo'lib, hujayralar bilan moddalar almashinuvini ta'minlaydi.

Inson organizmida qon aylanishi ikki doirada amalga oshadi: katta qon aylanish doirasi va kichik qon aylanish doirasi. Katta doirada qon yurakdan butun tana bo'ylab tarqaladi, kichik doirada esa qon o'pka orqali kislorod bilan boyiydi.

Qon aylanish tizimining ahamiyati

Qon aylanish tizimi organizmning barcha hujayralarini kislorod va oziq moddalar bilan ta'minlaydi. Bundan tashqari, u zararli moddalarni chiqarish, gormonlarni tashish va organizmning ichki muvozanatini saqlashda muhim rol

o'ynaydi. Agar qon aylanish tizimi faoliyati buzilsa, turli kasalliklar paydo bo'lishi mumkin.

Qondagi gemogloblin darajasini oshiradigan o'simlik turi haqida malumotlar: Qichitqi o'tning foydali jihatlari haqida ko'p gapirishadi. Masalan,

shveysariyalik olimlarning aytishicha, ushbu o'simlikdan tayyorlangan sharbat ko'plab kasalliklarga davo ekan.

Shu bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, bunday ichimlik organizmni toksinlar(zaharli moddalar)dan tozalash va qonda gemogloblin darajasini oshirishga ijobiy ta'sir o'tkazishi aniqlandi. Sharbat organizmda modda almashinuvini

faollashtirish xususiyatiga ega, buning natijasida qon tozalanib, to'yinadi, shlaklarni chiqarib yuboradi, barcha tana a'zolari va tizimlar yaxshi ishlaydi.

Bundan tashqari, qichitqi o't sharbati qishdagi silla qurishi, vitamin yetishmovchiligi, kamqonlik, teridagi yuqumli bo'lmagan toshmalar, shuningdek, migrendan forig' bo'lishga yordam beradi. Mutaxassislarning ta'kidlashlaricha, har kuni mana shunday sharbat bilan davolanish suyaklarni mustahkamlash, jigar, siydik pufagi, nafas yo'llarini tozalash, asab tizimini tinchlantirishda juda foydalidir.

Mazkur mahsulot modda almashinuv jarayonlarini tezlashtirgan holda, ateroskleroz, bod, podagra, qandli diabet paytidagi holatni yaxshilaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, qon va qon aylanish tizimi inson hayotida juda muhim ahamiyatga ega. Qon organizmning barcha qismlarini oziqa va kislorod bilan ta'minlaydi hamda himoya vazifasini bajaradi. Yurak va qon tomirlari esa qonning doimiy harakatini ta'minlab, organizm faoliyatining barqaror ishlashiga yordam beradi. Shu sababli sog'lom turmush tarzini olib borish va qon aylanish tizimini asrash inson salomatligi uchun muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmedov K., Odam anatomiyasi va fiziologiyasi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Sodiqov A., Biologiya (Inson anatomiyasi). Toshkent.
3. Guyton A., Hall J., Textbook of Medical Physiology.
4. Tortora G., Derrickson B., Principles of Anatomy and Physiology.
5. Xalq so'zi.Online.01.Aprel.2019.Qondagi gemogloblin darajasini oshiradigan o'simlik qaysi?